

ÅRSRAPPORT

2017

Randsfjorden vannområde

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Historikk.....	3
1.2 Om vannområdet.....	3
2 Organisering av arbeidet i vannområdet	4
3 Økonomi	5
3.1 Regnskap 2017.....	5
3.2 Finansiering 2017.....	6
3.3 Ubrukte midler pr. 31.12.2017	6
4 Samarbeidsaktører i vannforvaltningsarbeidet	6
5 Medvirkning og eierskap til vannforvaltningsarbeidet	6
6 Tiltaksoppfølging	7
7 utfordringer og flaskehalsar	8
8 Behov i vannområdet framover	8
8.1 Økonomiske og personellmessige ressursar	9
8.2 Kompetanse.....	9
8.3 Planer.....	9
Annet	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1 Innledning

Denne årsrapporten oppsummerer aktiviteten i vannområdet og beskriver hvordan den regionale vannforvaltningsplanen i vannregion Vest-Viken er fulgt opp i 2017.

Årsrapporten skal behandles av vannområdets styringsgruppe den 17.4.2018.

1.1 Historikk

I innledende fase bidro vannområdet med kunnskapsinnhenting for å beskrive og dokumentere tilstand, påvirkninger og utfordringer for vannmiljøet i vannområdet. Dette arbeidet er oppsummert gjennom karakterisering/klassifisering og vesentlige vannforvaltningsspørsmål. I neste fase utarbeidet vannområdet tiltaksanalyse som beskriver hvilke tiltak som er nødvendige for at vannforekomster som er i risiko skal nå målet om "god økologisk og kjemisk tilstand" innen de frister som framgår av vannforskriften og godkjent regional vannforvaltningsplan for vannregion Vest-Viken.

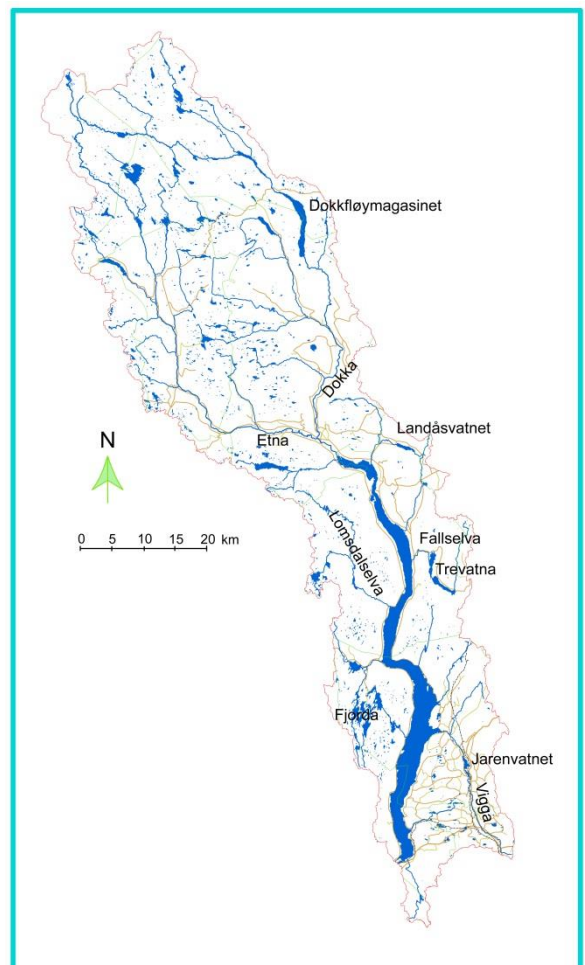
Nedenstående rapporter oppsummerer historisk viktige milepæler i Randsfjorden vannområdes arbeid:

- Vesentlige vannforvaltningsspørsmål, 21.6.2012
- Tiltaksanalyse, 14.3.2014

I tillegg til disse delrapportene er alle relevante data fra arbeidet i vannområdet lagt inn i databasen Vann-Nett.

1.2 Om vannområdet

Vannområde Randsfjorden består av innsjøen Randsfjorden med tilløpselver og –bekker, samt en del mindre innsjøer innenfor nedbørfeltet. Lengst sørøst i vannområdet, på Hadeland, dominerer produktive landbruksareal med kalkrik berggrunn, mens de øvrige områdene er dominert av skog og utmark. Nedbørfeltet er på 3665 km² og omfatter helt eller delvis følgende kommuner: Jevnaker, Lunner, Gran, Søndre Land, Nordre Land, Etnedal, Øystre Slidre, Gausdal og Nord-Aurdal.

Figur 1. Vannområde Randsfjorden med viktige tilførselselver og mindre sjøer.

2 Organisering av arbeidet i vannområdet

Vannområde Randsfjorden er en utvidelse og videreføring av pilotområdet vannområde Hadeland. Styringsgruppa i Randsfjorden vannområde vedtok 29.9.2015 å videreføre arbeidet i ytterligere 3 år, med foreløpig sluttdato 1.5.2019. Styringsgruppa og kommunene skal ta stilling til eventuell videreføring i løpet av 2018.

Vannområdet har pr i dag følgende styringsgruppe:

Toril Grønbrekk	Etnedal (politiker)
John Løvmoen	Nordre Land (konstituert rådmann)
Arnfinn Eng	Nordre Land (politiker)
Arne Skogsbakken (leder)	Søndre Land (rådmann)
Rune Selj	Søndre Land (politiker)
Roger Nyhus	Gran (politiker)
Lars Ole Saugnes	Gran (rådmann)
Dag Flacké	Lunner (rådmann)
Halvor Bratlie	Lunner (politiker)
May Britt Nordli	Jevnaker (rådmann)
Mari Olsen	Oppland Fylkeskommune
Ola Hegge	Fylkesmannen i Oppland
Ragnhild Stokker	NVE
Rådmann	Øystre Slidre
Rådmann	Nord Aurdal
Rådmann	Gausdal

De tre sistnevnte har begrenset areal innenfor vannområdet og møterett i styringsgruppa, men benytter den ikke.

Det ble gjennomført to styringsgruppemøter i 2017.

Det er opprettet to faggrupper med følgende medlemmer:

Faggruppe avløp	
Atle Hermansen/Kari- Anne Steffensen Gorset	Lunner
Finn Jørgensen	Nordre Land
Johan Slåtsveen	Søndre Land
Kari-Elin Saglien	Etnedal
Ylva Swärd/Per Olimb	Jevnaker
Trude Øverlie	Gran

Faggruppe landbruk	
Anette Sand	Søndre Land
Gro Vestues	Landbrukskontoret for Hadeland
Jens Olerud	Landbrukskontoret for Hadeland
Olav Agnar Wold	Etnedal
Werner Sveum	Nordre Land

Begge faggruppene har jevnlig informasjons- og erfaringsutveksling på e-post, samt møter ved behov. Faggruppe avløp har to faste møter pr år, et på våren og et på høsten. Faggruppe landbruk har ikke hatt felles møter i 2017, men det er lagt opp til et løp der Hadelandsområdet skal gå foran med tiltaksgjennomføring, og erfaringer overføres de andre kommunene som har færre og enklere problemstillinger knyttet til landbruk.

Det er også et etablert samarbeid og dialog om overvåking mellom miljøvernavdelingen hos fylkesmannen, Randsfjordforbundet og vannområdet.

Prosjektleder/prosjektkoordinator er ansatt i 50 % stilling for en treårsperiode. Denne perioden utløper 1.5.2019, og vannområdet og kommunene må i løpet av 2018 ta stilling til om og hvordan prosjektet skal videreføres. Prosjektleder/-koordinator er ansatt av Gran kommune, med kontorsted på landbrukskontoret for Hadeland. Gran kommune er økonomisk ansvarlig enhet etter avtale med de øvrige kommunene, og eventuelle tilskuddsmidler overføres til følgende adresse:

Vannområde	Mottaker	Adresse	Kontaktperson	Kontonummer	Merkes
Randsfjorden	Gran kommune	Rådhusvegen 39, 2770 Jaren	Håvard Lucasen	2020 07 04216	«Vannområde Randsfjorden - prosjektnr 480, H. Lucasen»

3 Økonomi

Driften i vannområde Randsfjorden er finansiert gjennom bidrag fra kommunene, samt statlige og fylkeskommunale vannområdemidler. Kommunens bidrag ble vedtatt øket noe fra og med 2017. Dette kombinert med etterutbetaling av to års statlige vannområdemidler fra vannregionmyndigheten har medført at økonomien i 2017 har vært god, og at budsjettet tæring på fond ikke har vært nødvendig.

Vannområdet søkte på vegne av Gran kommune om tilskuddsmidler til spesifikke vannmiljøprosjekter. Alle søknadene ble innvilget, noe som medførte at prosjektene kunne gjennomføres med eksterne tilskuddsmidler og egeninnsats i form av arbeid. Disse midlene står på egne prosjektkontoer i Gran kommune, og fremkommer ikke gjennom vannområdets regnskap.

3.1 Regnskap 2017

Post	Beskrivelse	Utgift, kr
Lønnsutgifter	Engasjement/prosjekt, 50 % stilling	274790,90
Sosiale utgifter	Arbeidsgiveravgift/forsikring/pensjon osv.	68735,56
Møtekostnader	Bevertning	1695,-
Annet (konsulenttenester m.m.), spesifiser	Avtale med LimnoConsult om utarbeidelse av årsrapport 2017	25000,-
Tilskudd fra kommunene	Jfr. vedtatt fordelingsordning	- 300000,-
Overføring av statlige vannområdemidler	Midler for 2017, samt etterbetaling for 2015 og 2016	- 445000,-
	Samlede utgifter	-374778,54
	Avsatt til bundne driftsfond	374778,54

3.2 Finansiering 2017

Vannområdet har vedtatt en finansieringsmodell der alle kommuner deltar med en prosentvis andel. Totalt årlig bidrag fra kommunene er kr 300 000,-, og er fordelt som i tabellen nedenfor. En annen viktig del av finansieringen er overføring av fylkeskommunale og statlige vannområdemidler.

Aktør/Bidragsyter	Beløp, kr.	Prosentandel kommunal finansiering
Gran kommune	61200,-	20,4 %
Lunner kommune	30600,-	10,2 %
Jevnaker kommune	30600,-	10,2 %
Søndre Land kommune	68400,-	22,8 %
Nordre Land kommune	68400,-	22,8 %
Etnedal kommune	22800,-	7,6 %
Gausdal kommune	6000,-	2 %
Øystre Slidre kommune	6000,-	2 %
Nord-Aurdal kommune	6000,-	2 %
Statlige vannområdemidler (inkl etterbetaling for 2015 og 2016)	445000,-	
Sum	745000,-	

3.3 Ubrukte midler pr. 31.12.2017

Post	Beskrivelse	Kr.
Ubrukte midler, disponible til vannforvaltningsarbeidet i 2018 eller seinere	Bundne fond pr 31.12.2017	1 058 811,32

4 Samarbeidsaktører i vannforvaltningsarbeidet

En forutsetning for å nå de vedtatte miljømålene for vannforekomstene i vannområdet er at alle som har sektoransvar for vannrelaterte tema aktivt bidrar både i planfasen og når tiltak skal gjennomføres. Plan- og bygningsloven og vannforskriften fastslår medvirkningsplikt for offentlige aktører, og har dessuten bestemmelser om medvirkning fra andre interesserte, bl.a. gjennom høringer.

Randsfjorden vannområde har et godt samarbeid med Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland. I tillegg til at begge har plass og deltar aktivt i styringsgruppa, bistår begge med rådgivning i forskjellig form. NVE har plass i styringsgruppa, men deltar ikke aktivt. Øvrige statlige eller regionale sektormyndigheter deltar ikke aktivt.

Kommunene, med unntak av randkommunene, deltar mer eller mindre fast i styringsgruppa. Med unntak av Jevnaker har alle faste kommuner deltatt på styringsgruppemøter i 2017. Alle kommunene deltar aktivt i faggrupper.

5 Medvirkning og eierskap til vannforvaltningsarbeidet

Nettverksbygging og bevisstgjøring er viktige strategier for å gi flest mulig et eierskap og positive holdninger til et godt vannmiljø som et evigvarende, fornybart fellesgode. Åpenhet og medvirkning har derfor vært et førende prinsipp for planarbeidet både lokalt og regionalt.

Vannområde Randsfjorden har i 2017 lagt vekt på synlighet og informasjonsutveksling. Prosjektleder har blant annet holdt orienteringer for Randsfjorden grunneierforening, Jarevatnet grunneierlag, alle kommunestyrene i de deltagende kommunene, Søndre Land ungdomsskole med flere. Prosjektleder har også forsøkt å synliggjøre prosjektet gjennom medieoppslag i lokalavisene Oppland Arbeiderblad og Avisa Hadeland. Det er også verdt å trekke frem at samarbeidet med Randsfjordforbundet er svært godt. Basert på antall henvendelser fra befolkning og politikere er det mye som tyder på at vannområde Randsfjorden og vannmiljøforvaltningen blir stadig mer kjent i befolkningen.

Som nevnt har det også i 2017 vært varierende grad av engasjement og deltakelse fra eierkommunene og sektormyndigheter. Det er positivt at det har vist seg å være engasjerte personer på ett eller flere nivå i administrasjon og politikk i alle kommunene. Som nevnt er samarbeidet med fylkesmannen og fylkeskommunen godt, og vannområdet har mer samarbeid og dialog med etatene i Oppland enn med vannregionmyndigheten i Buskerud fylkeskommune. Dette anses imidlertid ikke som et problem, da vannregionmyndigheten bidrar med den støtte og informasjon som er nødvendig.

Kommunene har fortsatt mye igjen før vannmiljøhensyn er tilstrekkelig innarbeidet i relevante kommunale planer og arbeidsdokumenter. I forbindelse med orienteringsrunden i kommunestyrene la vannområdet vekt på viktigheten av å tenke vannmiljø i forbindelse med alle tiltak som kan tenke seg å påvirke vannforekomster. Flere politikere etter spurte i etterkant oppfølgende informasjon om lokalpolitikernes rolle og ansvar, og vannområdet utformet da kommunespesifikke brosjyrer med tittelen «*Vannområde Randsfjorden. Vannområdets arbeid og ditt ansvar som lokalpolitiker*». Det generelle inntrykket er at mange kommuner er godt i gang med tiltaksarbeid innenfor avløp og landbruk, som følge av krav i forurensingslov/-forskrift og diverse forskrifter innenfor landbrukssektoren. Tiltakene er imidlertid i liten grad et resultat av målrettet vannmiljøarbeid, og det er derfor ikke alltid de mest effektive tiltakene som er igangsatt.

Prosjektleder har lagt vekt på å tilby bistand og støtte til de kommuner, lag og foreninger som ønsker informasjons og faglige innspill. Landbrukskontoret for Hadeland, enkelte grunneierforeninger m.fl. har utnyttet dette tilbudet, men generelt sett er det potensiale for å delta mer aktivt for eksempel i forbindelse med kommuners planarbeid og lignende.

Vannområdet har også et godt samarbeid med Dokkadeltaet våtmarkssenter, blant annet gjennom et prosjekt med kartlegging av kantsoner langs Etna. Det er også godt samarbeid med Brandbu og Tingelstad JFF angående dugnadsinnsats ved etablering av fisketrapp i Vigga.

6 Tiltaksoppfølging

Gjennom tiltaksanalysen har vannområdet identifisert de tiltak som anses nødvendig for å oppnå de vedtatte vannmiljømålene. For vannforekomster som er angitt å være i risiko for ikke å nå de vedtatte miljømålene, skal tiltakene være operative (gjennomført eller igangsatt) seinest 3 år etter at regional plan for vannforvaltning er vedtatt, dvs. innen utgangen av 2018.

Ansvar for gjennomføring av tiltakene er adressert til de sektormyndighetene som har myndighet og virkemidler innenfor temaområdet for tiltakene. Tiltaksgjennomføring er ikke rettslig bindende, men det ligger klare føringer og forventninger i planverket om at alle myndigheter skal medvirke til måloppnåelse. Unnlater fra dette ansvaret, eller planer og tiltak som motvirker måloppnåelse, kan

medføre at overordnede myndigheter kan gripe inn med de virkemidlene som er hjemlet i sektorlovverk og i plan- og bygningsloven.

Vannområde Randsfjorden har med utgangspunkt i lokal tiltaksanalyse og regional vannforvaltningsplan arbeidet med tiltaksgjennomføring i vannområdet. Det har vært et mål å få implementert mål og tiltak i kommunenes egne planer, det være seg kommuneplaner, kommunedelplaner, temaplaner eller lignende. Et eksempel på dette er «Tiltaksplan for landbruket på Hadeland», som er utarbeidet av Landbrukskontoret for Hadeland i samarbeid med vannområde Randsfjorden.

Hovedutfordringen tilknyttet tiltaksgjennomføring virker å være kapasitet og ressurser hos sektormyndighetene. I forbindelse med utbedring/prosjektering av spredt avløp rapporter kommunene om at konsulentkapasitet også er en begrensende faktor. Dette medfører at det ikke kan gis for mange pålegg i hver runde.

Vannområdet har i 2017 stått for søknadsskriving og fått innvilget kr 500 000,- til diverse tiltak fra miljødirektoratets tilskuddsordning for vannforvaltning. Dette har medført at kommunene har kunnet gå løs på tiltak som ellers ville manglet finansiering. Det er også levert søknader for 2018 etter samme fremgangsmåte, der kommunene har meldt inn tiltak de ikke makter å gjennomføre med egen finansiering.

Generelt er det fra vannområdets side prioritert tiltaksarbeid innen landbruks- og avløpssektoren. Når det gjelder landbruk har fokuset vært rettet mot Hadeland, der landbruksforurensning er en vesentlig årsak til at mange vannforekomster ikke har ønsket tilstand. Det er også lagt ned en del tid på spesifikke tiltak/prosjekter knyttet til kantsonekartlegging på Hadeland og fiskevandring i Dokka, Lomsdalselva og Vigga.

Vann-nett har vært stengt hele 2017. Portalen er i skrivende stund åpnet, og oppdatering av tiltak vil gjennomføres utover i 2018.

7 Utfordringer og flaskehals

Økonomien i vannområdet er pr nå god, men all finansiering er i dagens situasjon avhengig av årlige vedtak (statlige og fylkeskommunale midler) eller treårige avtaler (kommunale midler). Dette gir en begrenset forutsigbarhet. Vannområde Randsfjorden har nå et bundet fond som sikrer noe aktivitet over en begrenset tidsperiode selv om finansieringen skulle utebli et år, men en mer forutsigbar finansiering hadde naturligvis vært ønskelig.

Kommunenes vedtak om vannområdesamarbeid og –finansiering utløper 1.5.2019. Det er derfor usikkerhetsfaktorer knyttet til organisering og tiltaksgjennomføring i planperioden frem mot 2021. Kommunene skal i løpet av 2018 ta stilling til om og eventuelt hvordan man skal videreføre vannområdearbeidet.

8 Behov i vannområdet framover

Vannområdets største behov er aktiv oppslutning og deltakelse fra eierkommunene og sektormyndighetene. I dette ligger naturligvis behovet for finansiering, men i like stor grad engasjement og vilje til å prioritere tiltaksgjennomføring.

Det er nødvendig med god faglig støtte fra Fylkesmannen i Oppland, Oppland fylkeskommune og vannregionmyndigheten.

8.1 Økonomiske og personnlemessige ressurser

Dersom vannområdet skal videreføres utover det året som er igjen av vedtatt treårsperiode, er det naturlig å se minst nåværende planperiode (2016-2021) som perspektiv. En utvidelse ut planperioden vil medføre behov for økonomiske og personnlemessige ressurser ut 2021. Disse er estimert i nedenstående tabell. Prognosen omfatter ikke kostnader til gjennomføring av spesifikke tiltak.

Post	2018	2019	2020	2021
Stillingsstørrelse (%), vannområdekoordinator	50	50	50	50
Lønn inkl. sos. utg., vannområdekoordinator	365000,-	370000,-	375000,-	380000,-
Følgkostnader (kontorhold, møter, kurs, reiser m.m)	50000,-	50000,-	50000,-	50000,-
Ekstern bistand/konsulentttjenester	60000,-	60000,-	60000,-	60000,-
Annet				
SUM	475000,-	480000,-	485000,-	490000,-

8.2 Kompetanse

Skal man nå målet om god tilstand i våre vannforekomster er en avhengig av tilstrekkelig og oppdatert bakgrunnskunnskap, samt god informasjonsflyt og rådgivning. Det er viktig å se på muligheten for bedre erfaringsutveksling mellom vannområdene, og kanskje kan vannregionmyndigheten bidra med å etablere en arena for dette.

8.3 Planer

Det er fortsatt et arbeid å gjøre for å få alle kommunene til å implementere mål og tiltak fra regional vannforvaltningsplan inn i sine respektive kommuneplaner, kommunedelplaner og/eller temaplaner.